

senior

29 Kč, 25 Kč předplatné
9/2006

SPOLEČENSKÝ
A VZDĚLÁVACÍ ČASOPIS
PRO AKTIVNÍ SENIORY

revue

DUDÁCKÝ
FESTIVAL
znovu
ve Strakonících

O VITRÁŽÍCH
s Jaroslavem
Skuhravým

SYNDROM
mužského
stárnutí

ÚSTECKÝ
KRAJ
zve
k návštěvě

**SPECIÁLNÍ
PŘÍLOHA**
HLEDEJTE V ČÍSLE!
Za zdravím
do našich lázní

HELENA ŠTÁCHOVÁ

Cesta životem ruku v ruce
s Hurvínkem a Máničkou

Na návštěvě U HELENY ŠTÁCHOVÉ

Ve třech letech ji rodiče museli z Divadla Spejbla a Hurvínka vynést, aby křikem nerušila ostatní dětské obecenstvo. Tolik ji totiž vyděsila hra Hurvínek mezi broučky... Dnes je spletitou cestou osudu jeho ředitelkou. Žena, kterou na její cestě životem často provázejí pohromy a rány – snad proto, že je dovede statečně likvidovat.

LOUTKAŘINA JE HERECTVÍ

pro plaché herce...

Jak tedy začala ta Vaše pout?

„Jsem Pražanka Vltavou křtěná, vždycky jsem žila v Praze. Měla jsem moc krásné dětství, protože jsem měla báječné rodiče. Moje maminka byla profesorka latiny, řečtiny a filosofie. Je ale pravda, že v padesátých letech, kdy jsem já nabírala rozum, to byl obor pro zasmání, protože nic z toho se vyučovat nemohlo. Učila proto na gymnáziu češtinu a ze dne na den se musela naučit ruštinu. Tatínek byl komerční inženýr zaměstnaný na ministerstvu financí.“

Máte sourozence?

„Mám o osm let staršího bratra, který od malinka, na rozdíl ode mě, věděl, že chce být doktor zvířátek a skutečně si svůj sen vyplnil – stal se veterinářem. Jako dítě intelektuálů se na vysokou školu nemohl hned dostat, pracoval tedy v terénu a jako dělnický kádr šel na veterinu – celý jeho život naplnila láska ke zvířatům. To je naše rodinná vášeň – milujeme zvířata. Jako dítě jsem měla myši, křečky, rybičky, zkrátka tu havěť, co může být v bytě, dnes mám kočku a psa – dcera má dokonce králíka.“

S čím jste si jako malá holka nejraději hrála? Byly to loutky?

„Představte si, že já jsem si moc s loutkami ani panenkami nehrála. Hračky, které byly nějak determinované, mě nebavily. Měla jsem svou fantazii, ráda jsem si malovala, vystříhovala a hrála si s tužkami – personifikovala jsem si je – červená byla třeba král... hrála jsem si takové vlastní kusy. Hodně jsem si vymýšlela! Měla jsem potřebu dávat předmětům duši... Zřejmě tam někdy vzniklo to, co naplnilo pak můj život, měla jsem v sobě něco hravého.“

A jaké bylo Vaše první setkání s Hurvínkem a Spejblem?

„Nebylo krásné! Rodiče mě tehdy vzali na klasiku, na hru Hurvínkem mezi broučky. Já jsem se šíleně polekala toho ducha, který se ve hře objevuje, a řvala jsem tak, že mě vážně vynesli z divadla...“

Takže jste si je neoblíbila?!

„Při jedné sourozenecké taškařici mi brácha zlomil ruku. Znáte to, děti se milují a přitom se pošťuchují. Jako

bolestné jsem si měla vybrat mezi živou bílou myší, kterou jsem moc chtěla, a hračkou Hurvínka, kterou mi nabídl bratr. Pamatuji si, jak jsem na ni koukala do výlohy, byla z filmu a příšerně ošklivá – a já jsem si vybrala právě toho Hurvínka! Snad symbolicky a velmi nečekaně.“

Začala jste si s ní hrát divadlo?

„Nezačala, vůbec ne, ale na tu hračku si dobře pamatuji. Zatímco brácha odoperoval všechny plyšáky, já jsem si žila v takové říši snů, nebyla jsem vůbec zacílená. Loutkové divadélko jsme doma měli malinké, ale nikdy jsem ho nehrála. I když desky Hurvínka jsem poslouchala.“

Ve Vaší rodině nebyli nějakí divadelníci?

„V naší rodině bylo hodně lidí múzicky nadaných, bratranec kreslil, hrál na lesní roh, táta na housle, máma krásně malovala a psala pro školu literární scénáře, ale nikdo se divadlem anebo múzicky profesně neživil.“

Kdy jste na to přišla Vy?

„Za dlouho. Pro mě bylo nejtěžší vybrat si zaměstnání – to byl horor! Baletila jsem – to se mi líbilo, ale zase jsem od toho někam utekla. Hodně jsem si kreslila – dělala jsem si figurky a malovala kostýmy... Chtěla jsem studovat, ale nevěděla jsem co! Nakonec jsem si vybrala pedagogickou školu v Praze, obor výtvarnou výchovu a češtinu.“

Vystudovala jste ji?

„Ne! Náhodou jsem se totiž dozvěděla o existenci fakulty divadelní, obor loutkářství – daly se tam vystudovat dva obory, herectví a scénografie, a pro tu jsem se rozhodla. Víte, říká se, že loutkařina je herectví pro plaché herce. Mě nikdy zvlášť netěšilo produčirovat se sama.“

A jak to bylo dál?

„Udělala jsem konkurs do rozhlasu. Měla jsem mladý hlas, odehrála jsem tam spousty rolí! Hrála jsem s největší škálou herců, co u nás byla!“

Kdo ve Vás zanechal nejhezčí vzpomínku?

„Eduard Cupák... Měl úžasné vyzarování, takovou měl vnitřní vřelost. Byl velmi soustředěný, s ním jste měli pocit, že s vámi vede niterní dialog – člověk pak té své postavě věřil, protože jí věřil on! Náramně jsem ctěla paní Jiráskovou, od ní jsem se naučila hrát dětské role. Ona se uměla u mikrofonu postavit jako kluk, dala si ruce k tělu a zatnula pěsti – a najednou tam ten kluk byl, ani nemusela měnit hlas.“

Takže rozhlas... ale kde je to divadlo?

„Hodně jsem pracovala v dabingu, který se tehdy dělal na živo, zažila jsem takovou jeho dřevní dobu. Pamatuji si, jak jsme stáli u dvou mikrofonů tehdy ve Vladislavově ulici, hleděli na malou obrazovku ... za plentou byli ručníři... Ale horší než trefit se do pusy bylo dostat se vůbec k mikrofonu! V těch ruských hrách, co se tehdy dělaly, nás tam byly mraky! Já jsem měla strach, pořád jsem tam čekala, ale byli frajeři, co si odešli na kafe, takže to za ně někdy musel říct i někdo jiný ... a pak s dusotem přibíhali“ (smích).

Dabing nás přece proslavil po celém světě.

„Ano. Zažila jsem tu nejkrásnější zlatou éru dabingu. Vše se skutečně studovalo jako divadelní hra. Film se nám promítl, abychom věděli, jaká ta figura je, jestli nás má ráda nebo ne, jestli něco předstírá, nebo lže... Vesměs se to točilo v noci, protože přes den herci hráli v divadle... Vyprávělo se – nejenom veselé historky, lidi se hádali ▶

Helena Štáchová se svým mužem Milošem Kirschnerem

o herectví, o přístupu k herectví od dětství do dospělosti, o přístupu k roli, byla to větší škola než divadelní fakulta! Dneska je to bohužel jen disciplína – herec si hlídá jenom čas, protože za půl hodiny má být na druhém konci Prahy, ve druhém studiu, jede se na první čistou, kolikrát ani neví, koho mluví, jaká ta postava je, kdo to je, jaký vztah má k těm ostatním..., prostě je to macha, řemeslně odvedená macha. Je to škoda a je to znát.“

Kdy se tedy objevily loutky?

„Zamilovala jsem si loutkoherectví, protože tam se člověk neproducíruje sám – má tu loutku. Chtěla jsem vidět, jak se loutkové divadlo dělá zezadu, hrozně mě to zajímalo. Na rok mě vzali jako elévku do Divadla Spejbla a Hurvínka – Miloš Kirschner tam tehdy začínal jako ředitel. Rok jsem se tam poplácávala a pak jsem udělala zkoušky na DAMU.“

Jaký obor?

„Protože se dvouoborové studium zrušilo, tak jsem nestudovala vysněnou scénografii, ale herectví. Na škole jsme měli Divadlo bez opony, hráli jsme jak pro děti, tak textové záležitosti do Violy a bylo to hrozně fajn. Ale po škole se mi otevřel nový svět, byla jsem angažována do Divadla Spejbla a Hurvínka.“

Jak se to stalo?

„Náhodou. Z divadla odešly dvě loutkoherčky a Miloš Kirschner mě zavolaal. A když odešla do důchodu paní Veleková, druhá Mánička v pořadí, Miloš mi Máničku nabídl. Neuměla jsem ale ještě fistuli, tím pádem to hned nešlo, nedalo se nic dělat. Hrála jsem všechny možné role, protože figur bylo v divadle spousta. Ani mi to nevadilo, Mánička se mi tehdy vůbec nelíbila!“

Mánička a její interpretky: paní Veleková a Štáchová

Nelíbila? Jak to?

„Byla to taková figura ze staré školy – hrála se starým krouceným stylem, kudrlinkami, pištěla... Byla to figurka ukňouraná, ani se na ni moc nepsalo, tomu Hurvínkovi jen sekundovala. To až Miloš Kirschner dal divadlu jiný charakter, protože byl právník – sečtělý člověk. Dal mu takovou filozofickou rovinu – myslím hlavně v představeních pro dospělé, které se hraje například hlavně v cizině. Je to jiná poetika – jiné intelektuální zázemí. Dříve to bylo takové lidové divadlo – takový popletové, zaměřené spíše přes mužské hrdiny. Zdálo se mi, že je to škoda, chtěla jsem dát ženám také šanci, a tak pro mě Miloš vymyslel bábinu – paní Kateřinu. Učitelku, která je takovým protipólem starému mládenci Spejblovi.“

S Milošem Kirschnerem jste se hodně sblížili...

„Ano (*smích*). Vzali jsme se a máme spolu dvě děti. Dcera vystudovala kulturologii na filozofické fakultě, ale dnes pracuje v našem divadle jako dramaturgyně. Syn se po vystudování FAMU k našemu divadlu vrátil sám a s ochotou – dělá nám scénografii a návrhy loutek.“

Kdo je vůbec majitelem Divadla Spejbla a Hurvínka?

„Hlavní město Praha. Fungujeme hlavně díky jeho dotacím, za které jsem vděčná. Po smrti mého muže mě jmenoval magistrát ředitelkou divadla. Já jsem byla docela překvapená, nikdy jsem šefovské ambice neměla, ale všichni mě přemlouvali, aby nepřišel někdo cizí, kdo by divadlu dal jinou podobu.“

A kdo píše hry?

„Jsme autorské divadlo. Měli jsme sice dost autorů, psal pro nás pan Dietl, Nepil, ale vždy tu byla autorská činnost

divadla. Psal Miloš Kirschner, píšu já, Martin Klásek, dnešní Spejbl s Hurvínkem, moje dcera i můj syn. Píšeme v kombinaci my všichni.“

Co byste řekla k problému, který tak přetrásala média, o sporu mezi Vaším divadlem a plzeňským Ústavem sociální péče?

„Je to strašně spleť – stručně to nejde... Když má někdo úspěch, objeví se hyeny. Plzeňský Ústav sociální péče získal velmi zvláštní, prapodičnou cestou, která dodnes není vyjasněná, práva Skupy – řekl, že jsme si udělali ochrannou známku bez jejich vědomí, a začal se s námi soudit. Jejich požadavky byly takové, že bych to divadlo musela zavřít, protože bychom na něj neměli peníze. Pokud chcete, aby do divadla chodily děti, na lístkách nemůžete vydělávat. Dáváte si pak otázku, co tím chtěli docílit. Domnívám se, že šlo jen o peníze, že chtěli licenci prodat do ciziny, jako se to stalo Sekorovu Ferdovi mravenci. Soud ještě stále ještě není u konce, i když jsme vyhráli, protože mají možnost se odvolat. Je to kauza, která se táhne léta a ničí nám všem spolehlivě zdraví. Vůbec to nechápu, protože za ty peníze, které soudy plzeňský ústav stojí, by plzeňští senioři mohli mít spoustu věcí, které potřebují. Soudní výlohy jsou totiž hrazeny z rozpočtu města Plzně – a jsou to nemalé částky. Je to velká bezmoc. Nemůžu obcházet celou Plzeň a říkat lidem, jak to je. Když celý život věnujete divadlu, dáte mu veškerou energii, aby prosperovalo, je to hrozná bolest. Jsem přesvědčená, že to nastartovalo mou nemoc... Je zjištěno, že rakovina je nervového původu.“

Kde jste vzala sílu, že jste ji přemohla?

„Chtěla jsem. Chtěla jsem tu být – nejen kvůli dětem, které miluji, ale i kvůli divadlu. Nechtěla jsem to vzdát. Rozhodla jsem se bojovat. Měla jsem slavit šedesátiny a měla jsem nabídku psát memoáry. Nejdříve jsem nechtěla, ale pak jsem chtěla psát o divadle, o jeho historii, cestách, o jeho boji o život, o překážkách na zdánlivě jednoduché pouti. Lidi vidí jen výsledek a ne to, jak nám často někdo házel klacky pod nohy... Chtěla jsem psát i o Milošovi, jehož cesta životem byla také turbulentní... Do toho přišla moje nemoc – s prognózou, která vypadala hrozně... A tu knížku jsem psala i kvůli té nemoci – pocítila jsem, že musím svým dětem zanechat svědectví o mně, o svém životě.“

Co stačím ... to stačím. Nakonec to psaní byla velká terapie, protože byly chvíle, kdy mě úzkosti a strachy mlely, i když jsem se snažila být statečná. Nejsem taková

hrdinka ... a v té chvíli jsem se soustředila na knížku. A tak vznikl „Život na nitích“.

V jakém vztahu jsou vlastně Mánička s Hurvínkem?

„Jsou to kamarádi. Nejsou příbuzní.“

A kolik jim je asi tak let?

„Jsou to takoví věční třetáci.“

Vždycky mi přišlo divné, že jejich rodiny nejsou kompletní...ani jeden nemá maminku!

„Ne. Zvědavým novinářům říkám, že jejich maminka je lípa...“

Přiznám se, že při čtení životopisu Heleny Štáchové „Život na nitích“ jsem musela knihu několikrát zavřít a zhluboka dýchat, tak silné emoce mi přivodila. Jestliže ji pomohlo knížku o sobě psát, mně pomohlo si ji přečíst.

Petra Braunová
Foto Štěpán Luťanský, László Farkas a archiv H. Š.

Knihu *Život na nitích* si i s podpisem autorky můžete objednat na adrese U Blaženky 23, 150 00 Praha 5, nebo na www.tk-nakladatelstvi.cz či na tel.: 603 520 043. Dostanete ji i v pokladně Divadla Spejbla a Hurvínka, Dejvická 38, Praha 6.